

AKTIVITEITENVERSLAG

1986

**VERENIGING VOOR ALCOHOL- EN ANDERE
DRUGPROBLEMEN V.Z.W.**

**studie preventie behandeling
Papenvest 78**

1000 Brussel

Tel. : 02/511.08.51

A K T I V I T E I T E N V E R S L A G

1 9 8 6

De V.A.D. wil in de Vlaamse Gemeenschap de aandacht voor de problemen rond alcohol en andere drugs levendig houden en door preventie, studie en hulpverlening aanpakken.

Veel goede wil en inzet, zelfs professionele, van vrijwilligers volstaan niet voor een adequate werking. De middelen en dus ook de personeelsbezetting ontbreken nog steeds.

Toch werd in 1986 weer heel veel gepresteerd, vooral in de onderscheiden werkgroepen waarover ook in dit jaarverslag een apart overzicht en rapport te vinden is!

Het dagelijks bestuur (15/1, 5/3, 7/5, 22/10, 3/12) en de beheerraad (12/2, 26/3, 28/5, 17/9, 5/11) tekenden het beleid uit, volgden de activiteiten van het sekretariaat en de werkgroepen op. Met allerhande instanties werden kontakten onderhouden, werd er overleg gepleegd en was er samenwerking.

A. INTERNE ORGANISATIE

1. Lidmaatschap bij de v.z.w.

a) Nieuwe leden en wijzigingen in de vertegenwoordiging

De algemene vergadering van 26 maart bracht volgende wijzigingen aan het ledenbestand :

- ter vervanging van leden-vertegenwoordigers

Van Deun Paul, psycholoog, Diestsesteenweg 242, 3200 Kessel-Lo, namens het Onthaalcentrum voor druggebruikers, vzw De Spiegel-Solbosch, te Brussel, in opvolging van Van Ex Raymond, overleden, sectie hulpverlening.

- Colson Jan, maatschappelijk werker, Aalbeeksesteenweg 94, 8500 Kortrijk, namens het Westvlaams Coördinatiecomité voor Alcohol- en andere Drugproblemen, vzw te Roeselare, in opvolging van Driesens Jules, ontslagnemend, sectie preventie.

Vandervelden Medard, licenciat, Kasteellaan 59, 3500 Hasselt, namens Sobriëtas Limburg te Hasselt, in opvolging van Beerden Tony, die vertegenwoordiger wordt van een nieuwe organisatie, sectie preventie.

- vertegenwoordigers van nieuwe organisaties :

Beerden Tony, kapitein, Zwanenstraat 3/2, 3500 Hasselt, namens het Militair Centrum voor Alcoholistenzorg, C-mil-A te Leopoldsburg, sectie hulpverlening.

Moens Ann, psychologe, Scheidedijk 7, 9150 Grembergen, namens de Werkgroep Drugpreventie te Sint-Niklaas, sectie preventie.

Fierens Greta, verpleegkundige, Steenlandlaan 1, 2710 Hoboken, namens het Behandelingscentrum voor verslavingsziekten, Psychiatrisch Ziekenhuis Broeders Alexianen, te Boechout, sectie hulpverlening.

Lehembre Jan, psychiater, Begijnenvest 99, 2000 Antwerpen, namens het behandelingsprogramma voor verslavingsproblemen, Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Hiëronymus te Sint-Niklaas, sectie hulpverlening.

Hebbrecht Marc, psychiater, Eeuwfeestwal 24, 3700 Tongeren, namens het behandelingsprogramma voor toxicomanen, Psychiatrisch Ziekenhuis Sancta Maria te Sint-Truiden, sectie hulpverlening.

Van de Putte Dirk, psychiater, Donystraat 26, 3300 Tienen, namens de ontwenningssafdeling Sint-Trudo, Psychiatrisch Centrum Ziekeren, te Sint-Truiden, sectie hulpverlening.

De Groote Yvan, klinisch psycholoog, Kouterstraat 6, 9620 Zottegem, namens de Ontwenningssetting Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Franciscus te Zottegem, sectie hulpverlening.

Van Steenberge Diane, adm. directeur, Steenaardestraat 48, 9820 Sint-Denijs-Westrem, namens de Ontwenningssafdeling Kasteel, vzw Sint-Camilluskliniek te Gent - Sint-Denijs-Westrem, sectie hulpverlening.

b) Normen voor lidmaatschap

Het onderzoek van de kandidaat-leden wees de noodzaak aan onze criteria voor lidmaatschap te verduidelijken.

De vertegenwoordigde organisaties moeten voldoende specifiek zijn inzake benadering van de alcohol- en/of andere drug-problematiek en dit met enig permanent karakter.

De sektor hulpverlening groeit sterk uit. Dit mag niet ten nadele komen van de preventie, die het zo al moeilijk heeft om zich waar te maken, bij gebrek aan geëigende subsidies. In onze bestuursvorm is de pariteit wel verzekerd.

Uitgesplitste lidmaatschappen moeten eveneens vermeden worden, om groeivorming te voorkomen. De organisaties moeten duidelijk onderscheiden zijn en personen uit vertegenwoordigde organisaties zijn niet direkt aan te bevelen als individuele leden.

Anderzijds is het evenmin wenselijk personen en organisaties die duidelijk interesse betonen voor de problematiek uit te sluiten. Daarom ging de algemene vergadering akkoord dat de beheerraad een voorstel zou uitwerken voor een nieuw soort leden, zonder stemrecht. Dit voorstel kwam er in 1986 nog niet.

2. Bestuur

In 1986 waren er geen bestuursverkiezingen. De wijzigingen in het lidmaatschap brachten wel konsekwenties met zich mee in de beheerraad. De heer J. Driesens, sekte preventie West-Vlaanderen kreeg ontslag, evenals de heer T. Beerden, sekte preventie Limburg, die overstapte naar de sekte hulpverlening. In afwachting van de volgende bestuursverkiezing mochten T. Beerden en de opvolger voor de heer J. Driesens, J. Colson, waarnemend de beheerraad bijwonen.

In opvolging van mevrouw K. Rombout, werd de heer M. Hens aangewezen om namens de administratie van volksgezondheid, algemene preventie, als waarnemend lid de vergaderingen van de V.A.D. bij te wonen.

In 1986 bestond de beheerraad uit volgende leden :

Ansoms S., Broucke M., Casselman J., Debref G., Delmeire F., De Scheemaeker F., Hebbelinck D., Hebbelinck M., Jordens G., Meesters P., Ooms P., Schols L., Tiesema P., Van Acker R., Varenne G.

Het dagelijks bestuur was als volgt samengesteld :

Voorzitter : Ansoms S.

Ondervoorzitter (sekte preventie) : Hebbelinck M.

Ondervoorzitter (sekte studie en hulpverlening) : Casselman J.

Penningmeester : Debref G.

Sekretaris : Meesters P.

3. Beleidsnota

Reeds vorig jaar bleek er behoefte aan een beleidsnota. Hierin zou de basisfilosofie van de V.A.D. moeten terug te vinden zijn met fundamentele standpunten zowel wat de preventie aangaat als de hulpverlening. Daarnaast moeten ook onze strategieën uitgebouwd worden voor eigen activiteiten en als advies naar de overheidsbesturen.

Deze nota werd meermaals geagendeerd maar kwam nog niet verder dan een eerste discussie rond een werkdokument van Prof. Hebbelinck : "Beleidspunten inzake preventie van alcohol- en andere drugproblematiek" evenals een kennisneming van een artikel van Prof. Casselman : "Feitelijk en wenselijk beleid betreffende alcohol- en andere drugproblemen in België".

Het opstellen van deze beleidsnota blijft een opdracht voor het volgende werkjaar.

4. Subsidiëring en financiële middelen

Daar de V.A.D. de enige overkoepelende organisatie is die in de Vlaamse Gemeenschap zich buigt over de alcohol- en andere drugproblematiek, verwachten wij van de overheid een betoelaging die het uitvoeren van dergelijke taak moet mogelijk maken.

Voor 1986 kwam hierin geen verbetering. Pas 5 september werd een nieuwe overeenkomst getekend met hetzelfde bedrag van de vorige jaren, nl. 1.450.000 F, waarvan drievierde op 28 oktober gestort werd als voorschot. Voor de eerste negen maanden van het jaar werd onze activiteit dus zwaar gehypotikeerd door gebrek aan middelen.

Overduidelijk is ook dat dergelijk toelagebedrag niet toelaat een minimaal personeelskader uit te bouwen.

Wij hopen dat de gewaardeerde kontakten met de heer J. Lenssens, gemeenschapsminister voor volksgezondheid en leefmilieu, in 1987 tot een hogere en betere subsidiëring zal leiden.

Wij hopen in de toekomst te kunnen rekenen op een overheidssubsidie die ons met enige stabiliteit een basiswerking zal toelaten. Gelukkig konden we terug 200.000 F ontvangen vanwege de Volksbond tegen drank- en drugmisbruik België die zijn opbrengst van de uitbating van alcoholvrije drankgelegenheden aanwendt voor preventie doeleinden. Vaste inschrijvers blijven ook voor een beperkt bedrag de provincie Brabant en de gemeente Meise. Wij waren ook dankbaar om de financiële inbreng van de firma's C&A en Ebes en van de Ladies-circle uit Tienen.

5. Personeel

Door gebrek aan middelen blijft het tekort aan uitvoerend personeel een hangend en nijpend probleem om een ernstige activiteit te ontwikkelen. Onze enige vaste medewerkster bleef in 1986 mevr. A. Haegeman-De Jaeger. Zij werd halftijds vergoed tot september en voor het laatste kwartaal aan 7/10. Daarnaast leverde zij, volgens noodwendigheid, ook nog vrijwilligerswerk. We hopen wel een deel van haar wedde te kunnen verhalen op het N.C.A.D. voor onze medewerking aan het Nationaal Congres op de Heysel (zie verder).

M.-Cl. Lambrechts beëindigde 31/1 haar B.T.K.-projekt. Gelukkig voor de vereniging is ze als vrijwilligster met vrijstelling van stempelkontrole blijven voortwerken. Voor de maand december hebben we haar een voltijds kontrakt van één maand kunnen geven, in afwachting van nieuwe schikkingen. L. Janny is eveneens regelmatig op het sekretariaat komen helpen als vrijwilliger met vrijstelling van stempelkontrole. Sedert 5/1/87 heeft hij werk gevonden en kunnen we van zijn diensten niet meer genieten. Slechts dankzij de welwillendheid van deze mensen hebben we toch een zekere permanentie kunnen verzekeren en leverden zij verdienstelijk werk voor ons dokumentatiecentrum en voor de onderscheiden werkgroepen.

De nieuwe B.T.K.- en D.A.C.-projekten die we op 25 juli 1985 indienden en die respectievelijk 13 en 19 september 1985 een gunstig inspektieverslag kregen, zijn gestrand op de plotse regeringswissel en de nieuwe politiek ter zake. Nu de nieuwe schikkingen en uitvoeringsbesluiten gekend zijn, hopen we in 1987 via deze vorm van tewerkstelling weer tijdelijk gedepanneerd te worden in afwachting van een degelijke subsidiëring met vaste tewerkstelling.

B. AKTIVITEITEN

1. Lokale preventieprojecten

De indieners van lokale preventieprojecten voor 1985 kregen in maart 1986 hun toezegging en uitbetaling !

In september 1986 vernamen we dat er terug 700.000 F was ingeschreven op de begroting voor lokale preventieprojecten. We verstuurdde onze aanvraagformulieren. De beheerraad van 5 november gaf over de ingestuurde projecten advies aan de minister.

Gezien de aanvragers voor het grootste deel dezelfde waren en ook hun projecten in dezelfde lijn lagen, hebben wij ons beperkt om bedragen te adviseren naar orde en grootte zoals in 1985.

Toch meenden we dat de V.A.D zelf voor haar coördinerende en animerende taak bij deze projecten, ook in deze subsidie zou mogen delen.

Daarom weerhielden we in ons advies 500.000 F voor de lokale initiatiefnemers en 200.000 F voor de V.A.D. We hopen dat de Minister deze zienswijze zal bijtreden.

2. Dokumentatiecentrum

a) bibliotheek

Door onze vormingswerkster wordt verder gewerkt aan de (her) codering van de bibliotheek volgens het CAAAL-systeem (Classified Abstract Archive of the Alcohol Literature) om de opzoekingen te vergemakkelijken.

Naast vijf nieuwe engelstalige tijdschriften, werden een 100-tal boeken aangekocht, zodat we thans beschikken over 1.720 boeken en 47 tijdschriften, naast een uitgebreid gamma van folders en brochures uit binnen- en buitenland.

De videotek beschikt over een reeks banden in twee systemen (U-matic en V.H.S.) om de bruikbaarheid zo optimaal mogelijk te maken.

b) dokumentatieaanvragen

- alcohol en arbeid : naar aanleiding van de studiedag 'Alcoholgebruik in en om het werk' van 18/4/86 te Overijse/Jezus-Eik, werden 130 brochures "alcohol en arbeid" aangevraagd.
- schoolmap "Scho(0)l, een handleiding voor personen die het thema alcohol samen met jongeren vanaf 14 j. willen bespreken" : 126 aanvragen (in 1985 409)
- 744 algemene informatieaanvragen : meestal bestellijst met voorlichtingsmateriaal of informatie over de bibliotheek. (268 telefonisch, 476 schriftelijk)

c) nieuwe publicaties

- V.A.D.-bestellijst met voorlichtingsmateriaal over alcohol en drugs (2de herwerkte druk)
- Marihuana - hasjiesj : enige achtergrondinformatie
- Alcohol. Nuchter bekeken : Handleiding voor personen die het thema alcohol samen met jongeren van 12 tot 14 jaar willen bespreken.
- affiches GARBARSKI : * Leg haar maar eens uit dat je een pintje teveel op had
* De laatste die hem zag was de cafébaas

- in voorbereiding : * heroïne
amfetamines
cocaïne

d) stand

Deze werd ontworpen naar aanleiding van het nationaal congres 'Alcohol- Gezondheid - Maatschappij' van 10 en 11 oktober. Een reclameontwerper stelde een drieledige stand samen over de V.A.D. : doelstellingen, aangesloten organisaties en werkgroepen. Deze stand kon veel op andere infocampagnes gebruikt worden.

3. VAD-Berichten

Om technische en administratieve redenen is in 1986 geen nummer van de VAD-berichten verschenen. Tegen het einde van het jaar heeft de heer P. Ooms de redactie op zich genomen. Begin 1987 zal er een énië nummer voor 1986 verschijnen met hoofdzakelijk de teksten van de studiedag rond alcohol en gezin 11 december 1985 te Antwerpen. Dit nummer zal bezorgd worden aan de abonnees van 1985. Voor 1987 hopen we terug vier nummers te laten verschijnen.

4. Persconferentie

Volgens jaarlijkse afspraak hebben we de pers uitgenodigd op 12 november in de gastvrije lokalen van het Rode Kruis, Vleurgatsesteenweg 98 te Brussel.

Volgende dagorde werd behandeld:

- * Inleiding: preventiebeleid van de V.A.D.
Dr. Stan Ansoms, Voorzitter
- * Mededeling vanwege de Gemeenschapsminister van Volksgezondheid en Leefmilieu, J. Lenssens.
K. Gutschoven, kabinetsmedewerker
- * Actuele gegevens over alcoholproblemen in België.
Prof. J. Casselman, Ondervoorzitter. Verontschuldigd, tekst gebracht door P. Meesters, secretaris.
- * Toelichtingen vanuit de verschillende werkgroepen:
  - Alcohol en Onderwijs, door P. Ooms
  - Alcohol en Werk, door J. Tiesema
  - Vrouwen en Alcohol, door M-R. Pattijn
  - Medicatie, door Dr. F. Delmeire

Als mediainstanties waren aanwezig :

B.R.T. Wereldomroep
B.R.T. Van Mensen en Dingen
B.R.T. Studio Brussel
Het Laatste Nieuws
De Morgen
De Standaard/Het Nieuwsblad
Belga

5. Werkgroepen

a) onderwijs

De werkgroep "onderwijs" heeft in 1986 de hiernavolgende activiteiten kunnen realiseren.

1. Vergaderingen op 22 januari, 26 februari, 8 april, 28 mei en 3 september 1986

2. Alcohol. Nuchter bekeken

De werkgroep heeft aan het ontwerp en de realisatie van deze tweede didactische handleiding bij voorrang gewerkt.

Deze nieuwe handleiding werd gepubliceerd in november 1986. Zij is bestemd voor personen die het thema alcohol willen bespreken met jongeren van 12 tot 14 jaar m.a.w. voor het niveau van de middenscholten.

3. Persconferentie 12 november 1986.

Tijdens de persconferentie van de V.A.D. in de lokalen van het Rode Kruis, te Brussel, werden ook de werkzaamheden van de werkgroep onderwijs voorgesteld. Het was tevens een gelegenheid om de nieuwe publicatie extra aandacht te geven.

4. Schoolaktie 1986.

Alle secundaire scholen, alsook de P.M.S.- en M.S.T.-diensten, kregen bericht en uitnodiging om de twee beschikbare didactische handleidingen te bestellen. Van de leermap SCHO(O)L is nagenoeg de helft van de oplage inmiddels verspreid.

5. Leermap rond het thema alcohol, bestemd voor het basisonderwijs

De voorbereidende werkzaamheden voor de uitgave van een handleiding ten behoeve van opvoedkundigen in het basisonderwijs werden opgesplitst, zodat eerst de map voor de leeftijdscategorie 12-14 jaar voor de afwerking in aanmerking kwam.

6. Samenstelling werkgroep

De Bock M., De Brabander M., De Venter R., De Vloet I., Delbeke M.L., Geys F., Perriens R., Puts J.M., Rayen R., Vandervelden M., Van Hove L., Vlaeminck M., Lambrechts M.-Cl.

Coördinator : P. Ooms

b) arbeid

De werkgroep alcohol en arbeid heeft zich in begin van 1986 hoofdzakelijk beziggehouden met de voorbereiding van de studiedag, die op 18 april 1986 in Overijse werd gehouden. Voorbereiding van een studiedag vergt zowel organisatorisch als inhoudelijk veel van de inzet van de leden van de werkgroep. Als voorzitter van deze werkgroep heb ik kunnen constateren, dat iedereen zich heeft ingespannen om er een succes van te maken en dat is het geworden.

Een woord van dank is hier op zijn plaats aan al diegenen die op enigerlei wijze een bijdrage hebben gegeven tot het welslagen van die studiedag. Overigens was er een behoorlijke belangstelling zowel van de zijde van het bedrijfsleven als van de overheid. De studiedag werd door + 230 personen bezocht. De plaats was het cultureel centrum de Bosuil te Jezus-Eik (Overijse).

De werkgroep is op de ingeslagen weg voortgegaan. Enkele coördinatoren werden bereid gevonden om vanuit de studiedag een programma te ontwikkelen waar het bedrijfsleven mee uit de voeten zou kunnen om in hun eigen bedrijf dit basisprogramma te gaan gebruiken. Gezien de verscheidenheid van cultuur en structuren is de gevormde stuurgroep in 1986 nog niet tot een afgerond geheel gekomen. Deze werkzaamheden zijn in 1987 voortgezet en kunnen we nu reeds zeggen, dat er een raamwerk in wording is. Wij hopen in maart met een afgerond voorstel te komen.

Overigens kan gemeld worden, dat in het vlaamssprekend gedeelte van België reeds een aantal programma's in werking zijn o.a. in Limburg, waar wij bij de verdere ontwikkeling gaarne gebruikmaken van de opgedane ervaringen, alsmede van de steekproeven die daar ter plaatse zijn genomen, alsmede in Oostende waar eveneens een programma in ontwikkeling is en die hebben toegezegd hun ervaringen in te brengen in de stuurgroep c.q. werkgroep. Het is verheugend, dat men bereid is in coördinatief verband hun bijdrage te geven. Willen deze activiteiten van alcohol op en rond de arbeidsplaats goed van de grond komen, dan dient het secretariaat daarvoor goed geëquipeerd zijn. Wij hebben begrepen, dat de Raad van Beheer zijn uiterste best doet om hiervoor het een en ander te realiseren. Mogelijk dat de overheid intern ook eens een programma bereid is te ontwikkelen in eigen huis, dan kan men constateren hoeveel menskracht daarvoor nodig is.

Het rapportenboek van de studiedag is reeds in een ver gevorderd stadium van gereedheid. Wij hopen, dat dit binnenkort zal uitkomen.

Naast de kleine besprekingen, die tussendoor plaatsvonden is de werk- c.q. stuurgroep officieel 8 keer bij elkaar geweest in het afgelopen jaar.

c) documentatie

Gedurende het voorbije jaar maakten volgende personen deel uit van de werkgroep documentatie :

G. Bosmans (C.A.T. Gent), H. De Clercq (N.V.G.G. Gent), J. Colson (W.C.A.D. Kortrijk), G. De Corte (Provinciebestuur Limburg), M.-Cl. Lambrechts (V.A.D.), S. Nelissen (Altox, Antwerpen), M. Vanhex (C.A.D. Hasselt), P.M. Tiesema (Volksbond Antwerpen), L. Vanhove (Etappe Tienen), M. Vanderstraeten (C.A.D. Hasselt), A. Beulen (C.A.D. Hasselt), G. De Donder (L.C.M.-G.V.O.), I. De Groof (Matt Talbot Borgerhout), H. Vandromme (Rode Kruis-G.V.O., Brussel), C. Claeys (N.V.G.G. Gent).

De werkgroep kwam 6 maal samen en volgende punten kwamen aan bod :

- de evaluatie van de bestellijst van documentatiemateriaal van de V.A.D.
- de bespreking van de brochures vanuit Nederland nl.
  - drank, makkelijk teveel, moeilijk terug
  - wat iedereen over drugs zou moeten weten
  - het is goed om te weten wat alcohol ons doet

- de 'vervlaamsing' van de folders van de Volksbond Nederland
  - nl. - marihuana - hasjiesj
  - opium morfine heroïne
  - cocaïne

De folder 'marihuana hasj' werd in december gedrukt

- de uitgave van de folder 'alkohol en werk' naar aanleiding van de studiedag alcoholgebruik in en om het werk, georganiseerd door de V.A.D.
- het ontwerp van de folder i.v.m. de werking van de V.A.D.

d) studie en hulpverlening

1. de werkgroep kwam zesmaal bijeen. Telkens op donderdag in de lokalen van de V.A.D., en dit op volgende data : 30 jan., 7 maart, 3 april, 29 mei, 18 sept. en 20 november 1986.

2. de aanwezigheden worden in onderstaande tabel samengevat.

Cmila, Leopoldsburg	Tony Beerden	(3)
Primavera, Brussel	J.P. Broothaerts	(3)
	Els Robbrecht	(3)
Broeders Alexianen Tienen	Luc Taccoen	(5)
St. Camillus Bierbeek	Jo Casselman	(3)
	Trui De Vrieze	(3)
	Bert Hillen	(2)
De Spiegel Brussel	R. Schelles	(1)
	Leen Veldeman	(3)
Sint-Jozef Pittem	Geert Pijpe	(3)
Volksbond	P.M. Tiesema	(2)
Free Clinic Antwerpen	M. Van Veldhoven	(1)
St. Franciscus Velzeke	Yvan De Grootte	(6)
Altox Antwerpen	Frieda Mattijs	(3)
C.A.T./De Pelgrim Gent	Paul Standaert	(2)
De Sleutel Gent	Robbrecht Keymeulen	(3)
Matt Talbot Borgerhout	I. De Groof	(1)
Katarsis Genk	R. Fonteyn	(1)
	S. Meylaers	(1)
V.A.D.	M.-Cl. Lambrechts	(5)

3. Verandering van voorzitterschap. Tony Beerden vraagt dat iemand anders het voorzitterschap in zijn plaats zou willen opnemen. L. Taccoen wordt voorgesteld en door de aanwezige leden als de nieuwe voorzitter aangesteld. Dit gebeurde op de vergadering van 20 november.

4. Inhoudelijk verslag van de werking 86.

a) In januari 86 wordt het hoofddoel van onze werkgroep nog eens duidelijk gesteld : ons hoofddoel bestaat erin het wetenschappelijk onderzoek te stimuleren en dit door projecten voor te stellen die voor financiering kunnen in aanmerking komen.

b) In maart 86 komen we tot een eerste registratie van verschillende onderzoeksprojecten.
Lopend onderzoek

1. Druggebruik in de gevangenis in vijf Europese landen
(Prof. Casselman, Bierbeek) WGO Regionaal bureau Kopenhagen.

2. Nationaal beleid in verband met illegale drugs en psychofarmaca in enkele Europese landen. WGO Regionaal bureau Kopenhagen (Prof. Casselman, Bierbeek).
3. Gebruik van alcohol en andere drugs bij middelbare scholieren. i.o.v. Staatssecretariaat Mevr. W. Demeester (Bierbeek).
4. Situering en profilering van de therapeutische gemeenschappen in Vlaanderen. Onderzoekscentrum Marginaliteit i.o.v. minister Steyaert.
5. Epidemiologisch onderzoek naar de drugverslaving in het Gentse. Licentiaatsthesis Sabine Gijssens o.l.v. Prof. Van Oost RUG.

Registratie en follow-up

- deelthema's

6. Registratie en follow-up van alcoholisten behandeld in de ontwenningafdeling St. Jozef te Bierbeek. (Bierbeek)
7. Registratie en follow-up van alcoholisten behandeld in de ontwenningafdeling van de Broeders Alexianen Tienen. (Dr. Ansoms, Tienen)
8. Registratiegegevens verwerkbaar maken met computer. (Dr. Motte, kliniek De Pelgrim)
9. en 10 : voorstellen Sint-Jozef Pittem

- alleen follow-up

11. Research in de therapeutische gemeenschap : verwachtingen, mogelijkheden en beperkingen. (R. Keymeulen, De Sleutel, Gent)
12. Follow-up onderzoek (De Spiegel v.z.w. Onthaalcentrum voor Druggebruikers Brussel)

- case-studies

13. Onderzoek naar de omvang van het druggebruik in Groot-Antwerpen (Drugoverleg Antwerpen - Altox)
14. C.A.D. Limburg : studie rond probleemgebruikers van harddrugs

Diagnostisch onderzoek

15. Neuropsychodiagnostisch onderzoek bij alcoholisme (Luc Taccoen, Tienen)

c) Uit de vele discussies komt een volgend voorstel naar boven. Binnen het kader van de V.A.D. zou het goed zijn om in Vlaanderen te starten met een gemeenschappelijke vorm van registratie. Deze gemeenschappelijke en uniforme wijze van registreren kan aanvankelijk minimaal worden gehouden en is later vatbaar voor uitbreiding.

Daartoe wordt gestart met vier werkgroepen:

- werkgroep psychiaters : minimale registratie en baseline
verantwoordelijke : Dr. Casselman
- werkgroep rond anamnese en diagnostiek
verantwoordelijke : Dhr. G. Pijpe

- werkgroep neuropsychologie : nemen van initiatieven en verzamelen van mensen hieromtrent
verantwoordelijke : Dhr. L. Taccoen
- werkgroep therapeutische gemeenschappen
verantwoordelijke : Dhr. R. Keymeulen

d) Het is de bedoeling dat deze werkgroepen, na een voorbereidende bijeenkomst in feb. 87, tot een concreet voorstel komen in maart 87. Verder zullen dan ook de eerder ingediende projecten opnieuw bekeken worden.

e) vrouwen en verslaving

De werkgroep kwam voor een eerste keer bijeen op 15/10/86. Op uitnodiging van een rondschrijven van de Raad van Beheer V.A.D., meldden zich 7 vrouwen, die in residentiële of ambulante settings, verspreid over heel Vlaamstalig België, werkzaam zijn in de hulpverlening van alcohol- en medicatieverslaving en als dusdanig regelmatig in contact komen met de problematiek.

De doelstellingen die vanuit de V.A.D. werden geformuleerd, worden bediscussieerd en verwachtingen worden uitgesproken. Met uitzondering van 2 aanwezigen blijken die verwachtingen te beantwoorden aan de gestelde doelstellingen. Na een brainstorming i.v.m. wat de problematiek bij iedereen oproept, wordt beslist ook "medikatie" erbij te nemen; er worden afspraken gemaakt om contact op te nemen met enkele vrouwenorganisaties.

In de volgende bijeenkomst, op 6 november 1986, door 7 personen bijgewoond, bleek uit die kontaktnamen, dat er wel degelijk interesse bestaat voor ons initiatief. Toch wordt er afgesproken om niet overhaast te werk te gaan, en om eerst de problematiek voldoende uit te diepen door literatuurstudie. De voorbereiding van de perskonferentie neemt verder enige tijd in beslag. Een lid zal zich ook op internationaal vlak dokumenteren en mogelijks kontakten leggen.

Op de bijeenkomst van 15/12/1986 gaf de werkgroep een flink afgeslankte indruk, niet alleen wegens ziekte van enkele leden, maar ook omdat 1 lid wegens verplaatsingsproblemen, voorlopig niet verder kan komen. Daarom werd beslist door een nieuw rondschrijven geïnteresseerden aan te trekken. Ondertussen werd een verdeling gemaakt van literatuurstudie onder verschillende aanwezigen.

f) medicatie

Gebruik / misbruik / verslaving aan PSYCHOTROPE FARMACA

Psychotrope middelen zijn scheikundige substanties, van natuurlijke of synthetische oorsprong, al of niet via farmaceutische industrie op de markt gebracht, middelen die het vermogen hebben in te werken op de hersen-biochemie, zich uitend in effecten van veranderd "bewustzijn" naar denken, handelen en voelen. Daarom worden ze ook genomen. Het gebruik van deze middelen is in onze westerse cultuur bijzonder verspreid, en ofschoon de totale hoeveelheid verbruikte geneesmiddelen sinds 1974 daalde, blijft het gebruik van deze psychotrope middelen stijgen.

Er is naast de toename van het gebruik van alcohol, alsook van "drugs" in engere zin, (nl de illegale middelen), een duidelijke stijging waar te nemen van het aantal verhandelde verpakkingseenheden van tranquilizers, hypnotica, slaapmiddelen, analgetica en mineure pijnstillers, poeders, vermageringspillen, enz. om niet te spreken van het misbruik van antibiotica, laxantia, ademhalingspreparaten, pseudo-homeopatische middelen, enz.

Onze samenleving mag zich enerzijds gelukkig achten met het bestaan en de bereikbaarheid van al deze psychotrope middelen. De vraag is echter of de juiste middelen, voor de juiste aandoening, in de juiste doses, door de juiste patiënt wordt ingenomen.

Belangrijk is na te gaan wat men juist verstaat onder gebruik, misbruik, verslaving? Zo kunnen het verkeerd gebruik, het te lang of te kort gebruik, het onjuist gebruik, het niet-gebruik, enz., als parameters van misbruik gelden. Verder is bekend dat deze zeer gevarieerde problematiek multifactorieel en multicausaal te noemen is en moet gesitueerd worden binnen een psycho-medico-sociale context (3 M's nl Mens-Middel-Milieu)

Schematisch kunnen de volgende elementen worden weerhouden

Mens	Middel	Milieu
Klacht	Middel	Gezondheid
Onderzoek	Diagnose	Behandeling
Indicatie	Prescriptie	Gebruik
Arts	Apotheker	Patiënt
Opleiding	Bijscholing	Opvoeding
Bekwaamheid	Vertrouwen	Therapie-trouw
Gebruik	Misbruik	Verslaving
Ethiek	Distributie	Economie
Incidentie	Prevalentie	Geneesmiddelen-bewaking
Primaire	Secundaire	Tertiaire preventie

Bekend is dat in de vrije verkoop 1/3 tot 1/2 van alle verhandelingen plaats vinden, nl hoe belangrijk de auto-medicatie is.

Op deze en andere elementen willen wij ons richten, teneinde deze te onderzoeken, te analyseren, en znodig te beïnvloeden en dit bij middel van multi-disciplinaire werkgroepen.

Binnen deze werkgroep zal allereerst een consensus dienen opgebouwd te worden naar inhoud, werkwijze en doelstellingen. Onderscheid zal dienen gemaakt te worden tussen wat wensbaar en haalbaar is.

6. Samenwerking

Met vele instanties en organisaties werden goede relaties onderhouden en zoals uit de verslagen van de werkgroepen is gebleken werkten ze ook mee aan de uitvoering van een aantal initiatieven. Toch willen we hier nog de aandacht trekken op enige afzonderlijke activiteiten.

a) Nationaal Comité voor alcohol- en andere drugproblemen v.z.w. (N.C.A.D.)

Uiteindelijk werd er met mevr. W. Demeester, staatssekretaris van Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid toch een overeenkomst getekend om 7.780.000 F uit de fiskale opbrengsten, - begroting 1985 - van de gewijzigde borrelwet, te besteden aan een informatiecampagne.

- onderzoek (universiteiten) : 5.250.000 F
- nationale studiedag : 1.000.000 F
- gezamenlijke vergadering
CIPAT : 30.000 F
- sekretariaat : 500.000 F
- informatiebrochure : 1.000.000 F

De V.A.D. is nooit gelukkig geweest met de gang van zaken, waarbij op een geforceerde wijze dergelijk kapitaal moet verbruikt worden, terwijl we met veel minder middelen een permanente dienst moeten verzekeren. Het blijft onze opzet te pogen om deze "nationale" gelden in de toekomst te regionaliseren of tenminste regionaal te laten besteden.

Omdat de regionalisering voor de gelden van 1985 niet mogelijk was heeft de V.A.D. meegewerkt aan de organisatie van een nationaal congres "Alkohol - Gezondheid - Samenleving" op 10-11 oktober 1986 op de Heizel te Brussel.

De V.A.D. verzorgde voor het Nederlandstalig landsgedeelte het sekretariaatswerk. De V.A.D. zelf en enkele aangesloten organisaties zorgden voor een info-stand om eigen werking en publicaties kenbaar te maken.

Mevrouw de Staatssekretaris hield zelf de openingstoespraak. Er waren 252 congressisten uit diverse middens : aangesloten verenigingen, ziekenhuizen, universiteiten, mutualiteiten, scholen...

b) Comité de concertation sur l'alcool et les autres drogues, asbl, C.P.A.D.

Met onze franstalige zustervereniging begonnen we een overleg om te komen tot een herstructurering van het N.C.A.D.

Onze bedoeling is een nationaal comité te behouden met beperkte doelstellingen voor materies die politiek nog nationaal zijn en voor eventuele nationale representaties. Het N.C.A.D. moet worden, zoals aanvankelijk bedoeld was : een nationale overkoepeling van regionale organisaties.

Om dit te kunnen realiseren moeten de regionale organisaties wel gelijkwaardig zijn. Zo zouden we graag zien dat het C.P.A.D. representatiever was en ook de sektor hulpverlening in zijn rangen zou opnemen.

c) Werkgroep "jongeren en drugs"

Gemeenschapsminister Lenssens startte op zijn kabinet met een werkgroep om de drugproblematiek bij jongeren te bestuderen en eventuele acties voor te bereiden. Meerdere V.A.D.-leden maken hiervan deel uit.

d) Hoge Raad voor Verkeersveiligheid

Ze hielden een actie rond alcoholvrij wegverkeer waarbij een wedstrijd voor alcoholvrije recepten werd uitgeschreven. Aan de V.A.D. werd medewerking gevraagd voor de jurering. Graag willen we ook meewerken aan de verspreiding van de weerhouden recepten. De Hoge Raad vroeg eveneens onze medewerking bij het verspreiden van de alcoholvrije recepten. Ook werd ons advies gevraagd bij het ontwerpen van straat-affiches die moeten wijzen op het gevaar van sturen onder invloed van alcohol, vooral tijdens de eindejaarsfeesten. Wij beschikken over deze affiche op klein formaat ter verspreiding.

e) Rotary-nationaal

De nationale organisatie van de Rotary-service-clubs wil ook een actie opzetten rond drugpreventie. Namens de V.A.D. volgt Dr. Delmeire deze besprekingen. Tot hiertoe heeft men nog geen concrete planning.

f) Solidariteitsactie Boemerang v.z.w.

Volgens een nieuwe aktiefilosofie maakte men een 10-jarenplan op. De eerste negen aktiejaren kennen reeds hun weerhouden topics. Hierbij zijn geen initiatieven binnen onze problematiek terug te vinden.

7. Planning

- vooral aandacht geven aan de twee nieuwe werkgroepen nl vrouw en medicatie en verder aktiveren van de bestaande werkgroepen.
- de samenwerking tussen de DTG's bevorderen o.m. door de verdere uitwerking van een vergelijkbare registratie.
- als groot aktiethema zien we een symposium rond "alcohol en gezin". We hopen in samenwerking met de "Bond voor grote- en jonge gezinnen" het grote publiek te bereiken.
- de traditie van de week over alcoholisme terug opnemen door tijdig - in mei - kontakten te leggen met radio en T.V. om daar de nodige programmering te krijgen.

P. MEESTERS
Sekretaris

NATIONAAL CONGRES
ALCOHOL
GEZONDHEID
SAMENLEVING

10 - 11 oktober 1986

Internationaal Conferentiecentrum van Brussel
Tentoonstellingspark (Heyzel) - 1020 Brussel

Ingericht door het
NATIONAAL COMITE
VOOR ALCOHOL- EN ANDERE DRUGPROBLEMEN
(N.C.A.D.)

in samenwerking met de
VERENIGING VOOR ALCOHOL- EN ANDERE DRUGPROBLEMEN
(V.A.D.)

en het
COMITÉ DE CONCERTATION
SUR L'ALCOOL ET LES AUTRES DROGUES
(C.P.A.D.)

Onder de auspiciën van
Mevrouw Wivina DEMEESTER-DE MEYER
Staatssecretaris voor Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid

PROGRAMMA

Simultane vertaling Nederlands - Frans

INRICHTEND COMITE

Voorzitter: Prof. M. VERBANCK

Ondervoorzitters: Dr C. ANSOMS en Prof. P. RECHT

Sekretarissen-generaal: Dhr P. OOMS en Dhr L. BILS

Leden: Dhr T. BEERDEN, Dhr P. BUYLE, Prof. J. CASSELMAN,
Dr E. COTTON, Mevr. M.L. DELBEKE-DEVALKENEER,
Prof. Ch. ELIAERTS, Mej. C. GARCIA, Dr M. GOVAERTS-LEPICARD,
Prof. M. HEBBELINCK, Mej. C. LANDRIEN, Dr J.J. LEGROS,
Dhr E. MEURICE, Prof. I. PELC, Prof. G. REGINSTER-HANEUSE,
Dr J.P. ROUSSAUX, Dhr E. SERVAIS, Dhr P. VAN DEUN, Prof. K. VUYLSTEEK.

VOORWOORD

Sinds meer dan 20 jaar, stelt men in België een duidelijke toename vast van alcoholproblemen; een analoge evolutie doet zich voor in de meeste Europese landen.

De Wereldgezondheidsorganisatie heeft de regeringen van haar lidstaten verzocht vormingsprogramma's te ontwikkelen voor alle gezondheidswerkers.

De Staatssecretaris voor Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid heeft het Nationaal Comité voor Alcohol- en andere Drugproblemen (N.C.A.D.) verzocht een informatiecampagne voor de bevolking te organiseren.

Eén van de mogelijkheden hiertoe is het inrichten van een congres, toegankelijk voor alle gezondheidswerkers actief op het gebied van alcoholproblemen.

De Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen van de Vlaamse gemeenschap en de Comité de Concertation sur l'Alcool et les autres Drogues van de Franse gemeenschap hebben een grote rol gespeeld in de realisatie van het project.

Het inrichtend Comité heeft onderwerpen van algemeen belang gekozen teneinde de meest recente ontwikkelingen op het vlak van alcoholproblemen ter kennis te brengen. Dit komt ten volle tot uiting in het programma, dat zeker beantwoordt aan de volksgezondheid.

Wij denken dat zowel de verscheidenheid van de behandelde onderwerpen als de bekwaamheid van de uitgenodigde sprekers een zeer ruim publiek zullen aanspreken.

Alle organisaties die in ons land actief zijn in verband met alcoholproblemen zullen de gelegenheid krijgen hun werking voor te stellen door middel van rapporten, affiches, posters of een informatiestand.

Het inrichtend Comité.

VRIJDAG 10 OKTOBER 1986

OPENINGSSESSIE

- 9.00 Onthaal
- 9.15 Voordrachten
Prof. M. VERBANCK
Voorzitter van het Nationaal Comité voor Alcohol- en andere Drugproblemen (N.C.A.D.)
Mr M. GRANT
Afgevaardigde van de Wereldgezondheidsorganisatie, Genève
Mvr. W. DEMEESTER-DE MEYER
Staatssecretaris voor Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid.

1e SESSIE

"AARD EN OMVANG VAN ALCOHOLPROBLEMEN"

Coördinatoren: Prof. J. CASSELMAN en Prof. G. REGINSTER-HANEUSE

- 10.15 "Het belang van de epidemiologie voor de preventie en de hulpverlening"
Prof. H. RESNIK (Washington, U.S.A.)
- 10.30 Situatie in België
"Aard en omvang van alcoholproblemen in België."
Prof. J. CASSELMAN (Leuven)
"Epidémiologie sociale et perspectives de l'étude interuniversitaire sur l'alcool et les jeunes"
Prof. G. REGINSTER-HANEUSE, Mevr. C. VAN DOORNE (Liège), Prof. D. LECLERCQ (Liège)
"Alcohol en cardiovasculair risico in België"
Lic. Sc. J. GEBOERS (Leuven)
- 11.15 **Pauze**
- 11.30 "Situation en France"
Prof. G. PEQUIGNOT, INSERM (Le Vésinet, France)
- 11.45 "Situatie in Nederland"
Dr Med. Soc. R. KNIBBE (Maastricht, Nederland)
- 12.00 "Adolescent health risk factors in alcohol and substance abuse prediction"
Prof. K. SCHONBERG, M. KLITZNER, M. BLASINSKY (U.S.A.)
- 12.15 **Algemene discussie**
Intervenant: Mr E. SERVAIS

2e SESSIE

"ALCOHOLISME: MEDISCHE ASPEKTEN"

Coördinatoren: Prof. M. VERBANCK, Prof. J. FEVERY, Dr J.J. LEGROS

- 14.00 "Biotransformation de l'alcool et conséquences biochimiques"
Prof. C. HARVENGT (Louvain)
- 14.15 "Ontstaanswijze van de organische ziekten in 't algemeen en van alcoholische pancreatitis"
Prof. J. FEVERY (Leuven)
- 14.25 "Alcool et oesophage"
Dr M. DELTENRE (Bruxelles)
- 14.35 "Alcoholische leverziekten"
Prof. J. DE GROOTE (Leuven)
- 14.45 "Hematologische afwijkingen bij alcoholici"
Dr G. Baele (Gent)
- 14.55 "Ethylisme et altérations du système neuro-endocrinien"
Dr J.J. LEGROS (Liège)
- 15.05 "Actions de l'intoxication alcoolique chronique sur les fonctions sexuelles masculines"
Dr J. VALSAMIS (Bruxelles)
- 15.15 **Diskussie**
- 15.30 **Pauze**

3e SESSIE

"PSYCHOLOGISCHE ASPEKTEN EN PSYCHOTHERAPEUTISCHE BENADERINGEN"

Coördinatoren: Prof. J.P. ROUSSAUX en Mr P. VAN DEUN

- 15.45 "Perspectives psychobiologiques de la prise d'alcool chez l'animal"
Mr Ph. DE WITTE (Louvain-la-Neuve)
- 16.05 "Het cognitief deficit bij chronisch alcoholisme: een onderzoek naar de oorzaken"
Mr L. TACCOEN (Tienen)
- 16.25 "Aspekten van de gedragstherapie bij de behandeling van alcoholisme"
Mr R. SCHACHT (Sint-Niklaas)
- 16.45 "Approche systémique de l'alcoolisme"
Mme B. BORWICK (Boston, U.S.A.)
- 17.05 "Psychothérapie de l'alcoolique"
Mr R. GEERAERT (Bruxelles)
- 17.25 **Diskussie**
-

ZATERDAG 11 OKTOBER 1986

4e SESSIE

"ALCOHOL EN SAMENLEVING: JURIDISCHE ASPEKTEN"

Coördinatoren: Prof. Ch. ELIAERTS en Mr Ch. TISSEYRE

- 9.30 "Wet en wetshandhaving inzake alcohol in de maatschappij"
Lt Kol. W. BRUGGEMAN (Brussel)
- 9.50 "De strafvordering en de strafuitvoering inzake alcoholmisbruik"
Mr R. DE BRUYN (Brussel)
- 10.10 "L'alcool... ou l'assurance"
Mr A. CLEVE (Bruxelles)
- 10.30 "La collaboration du médecin à la manifestation de la vérité dans le procès impliquant une personne sous l'influence de l'alcool"
Dr F. GOFFIOUL (Liège)
- 10.50 Pauze

5e SESSIE

"PREVENTIESTRATEGIEËN"

Coördinatoren: Prof. P. RECHT en Prof. K. VUYLSTEEK

- 11.15 "Strategieën voor alcoholpreventie: een overzicht"
Mme L. MAES (Gent)
- 11.30 "Nécessité d'une approche globale des différents milieux de vie"
Mr E. SERVAIS (Eupen)
- 11.40 "Integratie van de preventie in gezondheidsvoorlichting en opvoeding in het onderwijs"
Mme R. DAVELOOSE (Brussel)
- 11.55 "Alcool... paroles à l'école"
Mr G. PISCICELLI et Mr E. MEURICE (Villers-la-Ville)
- 12.05 "De pilootprojekten van de Raad van Europa"
Prof. K. VUYLSTEEK (Gent)
- 12.20 "Une face cachée de la prévention: la psychologie éducationnelle"
Prof. D. LECLERCQ, Mr L. BILS, Prof. G. REGINSTER-HANEUSE (Liège)
- 12.35 "Le rôle de l'évaluation dans une stratégie de prévention"
Mme M. HAP (Charleroi)

6e SESSIE

"HULPVERLENING EN VRIJWILLIGERSORGANISATIES"

Coördinatoren: Dr C. ANSOMS en Prof. I. PELC

- 14.00 "Hulpverlening bij alcoholisme: algemene bedenkingen"
Prof. H. JANSSENS (Antwerpen)
- 14.20 "Les structures de soins pour alcooliques en Belgique"
Prof. I. PELC (Bruxelles), Dr J.P. ROUSSAUX (Louvain-en-Woluwe) en
Prof. A.M. DEPOORTER (Brussel)
- 14.50 "Ambulante hulpverlening in krisissituaties (confrontatie met levensvragen)"
Mr M. BRAEKERS (Leuven) - Intervenent: Dr P. CORTEN (Bruxelles)
- 15.05 "Un circuit de prise en charge spécialisé en milieu hospitalier"
Dr. P. VERBANCK, Mevr. M. HANSSEN en R.M. VANDENBERGHE,
Mr J. VANWYNSBERGH (Bruxelles)
- 15.30 "Trajectoires des patients alcooliques à l'hôpital de jour"
Dr J. BERTRAND (Liège)
- 15.45 "Zelfhulp bij Anonieme Alcoholisten"
Mr P. van HARBERDEN (Tilburg, Nederland)
- 16.00 **Diskussie**
- 16.30 **Conclusie**
Prof. J. CASSELMAN, Prof. I. PELC

LIJST VAN DE SPREKERS

- Mevr. W. DEMEESTER-DE MEYER
Staatssecretaris voor Volksgezondheid en
Gehandicaptenbeleid
- Dr C. ANSOMS
Voorzitter van de Vereniging voor Alcohol- en Andere
Drugproblemen
Ontwenningsafdeling Psychiatrische Kliniek der Broeders
Alexianen, Tienen
- Dr G. BAELE - R.U.G., Gent
- Dr J. BERTRAND - Liège
- Dhr L. BILS - Lic. en Sciences sanitaires
Directeur van de Comité de Concertation sur l'Alcool et les
autres Drogues, Franstalige Gemeenschap
- Dr M. BLASINSKY - U.S.A.
- Mevr. B. BORWICK - Familiale therapeut
Harvard Medical School, Cambridge Hospital, U.S.A.
- Dhr M. BRAEKERS - K.U.L. Leuven
- Dhr W. BRUGGEMAN - Lt Kolonel bij de Rijkswacht,
Brussel
- Prof. J. CASSELMAN - K.U.L., Leuven
- Dhr A. CLEVE - Dokter in de Rechten
Lic. en droit des assurances, Bruxelles
- Mevr. R. DAVELOOSE - Diensthoofd
Dienst Gezondheidsopvoeding van het Belgische Rode
Kruis, Vlaamse Gemeenschap, Brussel
- Dhr R. DE BRUYN - 1ste Substituut van de Prokureur des
Konings, Brussel
- Prof. J. DE GROOTE - K.U.L., Leuven
- Dr. M. DELTENRE - Diensthoofd gastro-enterologie,
Universitair Hospitaal Brugmann, Brussel,
O.C.M.W. Brussel.
- Prof. A.M. DEPOORTER - V.U.B., Brussel
- Dhr Ph. DE WITTE - 1ste Assistent, Centre Albert
Michotte, U.C.L., Louvain-la-Neuve
- Prof. Ch. ELIAERTS - V.U.B., Brussel
- Prof. J. FEVERY - K.U.L., Leuven
- Dhr J. GEBOERS - Lic. Sc., K.U.L., Leuven
- Dhr R. GEERAERT - Clinicus, psycholoog, psycho-analyst
U.C.L., Louvain-en-Woluwe
- Dr F. GOFFIOL - Neuro-psychiater,
Maître de conférence à l'Université de Liège
- Dhr M. GRANT - Senior Scientist, G.W.O., Genève
- Mevr. M. HANSSEN - Diensthoofd aan het Universitair
Hospitaal Brugmann, O.C.M.W., Brussel
- Mevr. M. HAP - Psycholoog, socioloog, verantwoordelijk
voor wetenschappelijk onderzoek,
CUNIC, Centre Universitaire de Charleroi
- Prof. C. HARVENGT - U.C.L., Louvain
- Prof. H. JANSSENS - U.I.A., Antwerpen
- Dr M. KLITZNER - U.S.A.
- Dr R. KNIBBE - Universiteit van Maastricht, Nederland
- Prof. D. LECLERCQ - Laboratoire de Pédagogie
expérimentale de l'Université de Liège
- Dr J.J. LEGROS - Agrégé de faculté, Université de Liège
- Mevr. L. MAES - Projektleider Gezondheidsopvoeding en
voorlichting,
Akademisch Ziekenhuis, Dienst Sociale Geneeskunde,
R.U.G., Gent
- Dhr E. MEURICE - Animator, COCIPA, Villers-la-Ville
- Prof. I. PELC - U.L.B., Bruxelles
- Prof. G. PEQUIGNOT - Section de nutrition,
INSERM, Le Vésinet, Frankrijk
- Dhr G. PISCICELLI - Leraar, animator, COCIPA,
Villers-la-Ville
- Prof. P. RECHT - Voorzitter van de Comité de Concertation
sur l'Alcool et les autres Drogues, Franstalige
Gemeenschap
- Prof. G. REGINSTER-HANEUSE - Maître de conférence,
Chef de travaux à l'Université de Liège
- Prof. H. RESNIK - Washington University, Washington,
U.S.A.
- Dr J.P. ROUSSAUX - Chef de Clinique adjoint, U.C.L.
Louvain-en-Woluwe
- Dhr R. SCHACHT - Psycholoog, Gedragstherapeut,
Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Hieronymus, Sint-Niklaas
- Prof. K. SCHONBERG - U.S.A.
- Dhr E. SERVAIS - Toxicotherapeut, Beratung und
Lebenshilfe, Eupen
- Dhr L. TACCOEN - Lic. Wijsbegeerte en Klinische
Psychologie, Psychiatrische Kliniek der Broeders
Alexianen, Tienen
- Dhr Ch. TISSEYRE - Assistent aan de Ecole de
Criminologie de la Faculté de Droit, U.L.B., Bruxelles
- Dr J. VALSAMIS - Laboratorium voor klinische biologie
(sexuele endocrinologie), Universitair Hospitaal
Brugmann, O.C.M.W., Brussel
- Mevr. R.M. VANDENBERGHE - Verpleegster Professor
aan het Nursing Instituut Eveline Anspach, O.C.M.W.,
Brussel
- Dhr P. VAN DEUN - Lic. in Klinische psychologie -
Directeur van "De Spiegel" en Antwerps Drug Interventie
Centrum
- Mevr. C. VAN DOORNE - Wetenschappelijk coll.,
Université de Liège
- Dhr P. van HARBERDEN - Katholieke Universiteit van
Brabant, Tilburg, Nederland
- Dhr J. VANWYNSBERGH - Ergotherapeut, transactioneel
analyticus in de dienst Psychiatrie van het Universitair
Hospitaal Brugmann, O.C.M.W., Brussel
- Prof. M. VERBANCK - U.L.B., Bruxelles
- Dr P. VERBANCK - Assistent dienst psychiatrie,
Universitair Hospitaal Brugmann, O.C.M.W., Brussel
- Prof. K. VUYLSTEEK - R.U.G., Gent

Aan de directie en leerkrachten,

Betreft : Preventieve schoolactie inzake drugs — november 1986

De school heeft een belangrijk aandeel in de vorming van jongeren. Die taak situeert zich niet alleen op het vlak van de kennisoverdracht, maar ook ten aanzien van een attitudevorming.

Deze twee componenten zijn ook essentieel in de gezondheidsvoorlichting en -opvoeding, meer bepaald inzake alcoholpreventie.

Naast een planmatige bestendige aanpak, blijft het ook noodzakelijk om op bepaalde momenten een meer uitgebreide schoolactie te organiseren.

Dit jaar wordt bij die gelegenheid een didactische handleiding ter beschikking gesteld van de leerkrachten in het voortgezet onderwijs — doelgroep 12-14-jarigen.

De didactische handleiding van 1985 daarentegen was bestemd voor het werken met jongeren vanaf 14 jaar — doelgroep 14-16-jarigen. Deze twee leermappen willen een hulpmiddel zijn bij het geven van voorlichting over alcohol.

In bijlage vindt u een bestellijst met een overzicht van beschikbare documentatie voor uw lessen.

Tevens in bijlage sturen wij u een introductiefolder van de nieuwe leermap 1986 die u gratis kan bekomen door het daarvoor bestemde bestelformulier aan de V.A.D. over te maken.

In verband met de eventuele praktische uitwerking of realisatie van een voorlichtingsprogramma, willen wij terloops nog even vermelden dat u ook steeds beroep kan doen op de P.M.S.- of M.S.T.-teams waarmee u normaal contacten heeft.

Deze teams werden eveneens op de hoogte gebracht van de aan de scholen verstuurde documentatie.

Eveneens zou u voor bepaalde initiatieven kunnen beroep doen op één van de gespecialiseerde organisaties (consultatiebureau's, regionale stuurgroep, e.a.) die bij de V.A.D. zijn aangesloten.

Hopend u hiermee van dienst te zijn, verblijven wij,

Hoogachtend,

Namens de werkgroep onderwijs,

P. OOMS

Nee,
dank je...

More Road your...

DE LAATSTE DIE HEM ZAG WAS DE CAFEBAAS.

Die zien we nooit weer. En de honderden andere dronken weggebruikers die elk jaar omkomen ook niet.

Maar als jij soms een druppelke of een pintje teveel drinkt, hoeft het zo ver niet te komen.

Klop eens aan bij de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen, Papenvest 78, 1000 Brussel. Tel. : 02/511.08.51.

Als je het écht wilt, kunnen we samen je alcoholproblemen oplossen.

**LEG HAAR MAAR
UIT DAT JE EEN PINTJE
TEVEEL OP HAD.**

Elk jaar worden honderden kinderen het slachtoffer van evenveel dronken automobilisten. Die dikwijls hun bloedeigen vader zijn.

Als jij ook zo'n papa bent die soms een druppelke of een pintje teveel drinkt, hoeft het zo ver niet te komen.

Klop eens aan bij de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen, Papenvest 78, 1000 Brussel. Telefoon : 02/ 511.08.51.

Als je het écht wilt, kunnen we samen je alcoholproblemen oplossen.